

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
„Teorie univerzálií u J. Locka a W. Ockahama“

Autor práce: Lukáš Bauer

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Heider, Ph.D.

Posudek vypracoval: Dr. Daniel D. Novotný, Ph.D.

Autor ve své práci srovnává teorie univerzálií dvou významných anglických myslitelů, Williama Ockhama a Johna Locka. Téma je vhodně zvolené, pokud vím, komparace těchto dvou teorií nebyla doposud publikována. V práci nicméně chybí zamyšlení nad užitečností a úskalím tohoto projektu (jakýsi náběh na podobné zamyšlení je v úvodu na str. 5 "Výběr těchto filosofů však není náhodný ..."), a dále nějaké celkové přehledné shrnutí dosažených výsledků (opět nalezneme pouze náběh v kratičkém závěru na str. 36). Z práce např. není zřejmé, do jakých podrobností své teorie rozpracoval Ockham a do jakých Locke - očekávám zde velkou disparitu. V komparační práci je vždy důležité dbát na širší kontext a motivaci dané teorie, což v této práci chybí.

Výklad Ockamovy i Lockovy nauky je podán nepřehledně a nesrozumitelně (podrobněji viz níže). V hodnocení této práce ovšem doporučuji přihlídnout k tomu, že autorova místa nesrozumitelná čeština pramení zčásti z úzkostlivé snahy vyvarovat se plagiarismu (některé články uvedené v bibliografii jsou totiž příkladem filosofické jasnosti a bylo by snadné je jednoduše opsat). Autor práce si zvolil velmi obtížné a abstraktní téma, jehož hlubší promyšlení je zatím evidentně nad jeho filosofické schopnosti. V případě volby méně abstraktního tématu by výsledek patrně dopadl daleko lépe. Také je třeba ocenit, že autor porozuměl jednomu z důležitých momentů - Ockhamovu sebekritiku, tj. kritiku teorie fikce ve prospěch teorie intelektce. Navrhuji proto hodnotit tuto práci jako dobrou.

Podrobnější poznámky (vybrané z první části, věnované Ockhamovi):

1. "Každý člověk ví, že obecným slovem označuje více jak jednu věc, však kolik jednotlivých věcí do tohoto univerza zahrnout ... už nezkoumá."

Problematika obecnin nespočívá v otázce KOLIK jednotlivých věcí označujeme obecným slovem!

2. "O to, jakým způsobem obecné pojmy postihují realitu se vedou spory napříč celými dějinami filosofie."

Nepravda - o tuto otázku nebyl zájem v čínské filosofii (oproti indické) a i v západní filosofii je výše uvedený způsob kladení problému spíše post-klasický (třebaže samozřejmě jistým způsobem je problém obecnin tematizován už u Platóna a Aristotela - nikoli dříve).

3. "Prvními body práce bude shrnutí myšlenek obou filosofů. Jak Ockamovu teorii fiktivní představy ... tak Lockovu teorii obecných idejí." (s.5)

Zbytečně eliptická věta; navíc se ukáže, že Ockham má dvě teorie obecnin.

4. "Základními zdroji, ze kterých tato bakalářská práce bude vycházet, jsou díla srovnávaných autorů ... U Williama Ockhama spis "Ordinatio" ..." s. 6

Nikoli - práce vychází z anglického překladu Ockamových děl; důležitá okolnost.

5. "Ockhamovy teorie, které se zabývají obecninami, jsou silně ovlivněny nominalismem. Obecniny ... jsou bezvýhradně vytvořené rozumem a odlišené od vnějšího světa." (s. 7)

Co myslí autor "nominalismem"? Odborníci rozlišují přinejmenším mezi nominalismem ve smyslu (1) popření metafyzických obecnin, (2) důrazem na minimalistickou ontologii, především co do počtu ontologických kategorií.

Oba typy nominalismu jsou na sobě nezávislé (např. Walter Burley hájil minimalistickou kategoriální ontologií ovšem zároveň s ultrarealismem; konverzní pozice najdeme jistě také). Je sice pravda, že Ockham byl nominalistou v obou těchto významech, ovšem v prvním významu jednoduše Ockham JE nominalistou a v druhém je diskutabilní nakolik se jedná o "silné ovlivnění" (viz např. Burley).

Každopádně si autor vzápětí protirečí, když říká, že:

"Ockham předpokládá, že pojmy jsou pouhé obrazy, které vstupují do naší mysli skrze reálné předměty. Nevyváří je žádná myšlenková aktivita." (s.7)

6. Začátek nové kapitoly: "Ockham se tím zabývá v osmé otázce ..." (s. 9) Čím? Mám hledat odpověď v předchozí kapitole?

7. Nesrozumitelné překlady:

"Každým rozumovým aktem je něco chápáno. Takže i takovýmto rozumovým aktem by bylo něco chápáno. Nebylo [sic!] by to žádná jednotlivina mimo duši ... Nemohly by se poznat všechny takové věci, protože pak by se muselo poznávat nekonečně [sic!] z nich." (s. 9)

"Ve skutečnosti ale nejsou stejného druhu jako ostatní, protože fiktivní představa není čistě zvíře, či člověk." (s. 11)

8. Podivné větné konstrukce:

"Zde ale nastává problém, jak zdůvodnit to, že právě mentální obraz je tím, co je obecným" (s. 11)

"Bytosti jako "kozlojelen" jsou sice naší obrazotvornosti bližší, avšak jen proto, že pracuje s jistými částmi, které jsme již viděli." (s. 13)

"... "těm, kdo zastávají tuto teorii (zda může být vytvořeno nějaké jsoučno může mít pouze objektivní bytí - LB) mohou říci, že ..." (s. 14)

"Tím, na čím [sic!] stojí teorie "fiktum", je právě objektivní bytí, které umožňuje zástupnost více jednotlivin." (s. 14)

"Největší problém by [sic!] ve výrocích o Bohu:" (s. 15)

9. Místy autor zapomíná své vlastní členění textu:

"S dalšími argumenty proti teorii "fiktum" přichází Walter Chatton. ... Tereza Saxlová rozděluje tyto námitky ... do tří skupin. ... 3. Třetím okruhem námitek je problematika Božích idejí. Tato samotná námitka ... nemá jako jediná základ u W. Chattona." (s.16)

10. "Argumentace v kruhu"

"Z toho důvodu již teorie fiktivní představy ztrácí svůj význam, jelikož zavádění "ens fictum" je něčím zbytečným." (s. 17)

81 2 71